

Tussen parochie en vereniging
Bachelorscriptie
Jules Houben
Radboud Universiteit Nijmegen
0800864

"Das wichtigste in der Musik steht nicht in den Noten"
– Gustav Mahler (1860-1911) –

Voorwoord

Deze scriptie dient ter afsluiting van de bachelorstudie aan de Radboud Universiteit te Nijmegen. Deze scriptie heeft de titel “Tussen parochie en harmonievereniging” meegekregen omdat dit onderzoek de relatie tussen enerzijds de parochie Maasbracht en anderzijds de ontwikkeling van de Koninklijk Erkende Harmonie St. Cecilia laat zien tussen 1960 en 2010. Bij voorbaat wil ik het bestuur van deze vereniging bedanken voor de onbeperkte toegang tot het verenigingsarchief.

Inhoudsopgave

Inleiding:

- **Onderzoeksvraag**
- **Verantwoording**
- **Opbouw van dit onderzoek**
- **Beschrijving van het archief en de bronnen**

Status Quaestionis:

- **Muziek in de marge van de parochie(kerk)**
- **De harmonieën van Thorn**
- **Katholicisme in de lokale gemeenschap**
- **Secularisering**

Hoofdstuk 1: Geschiedenis van de Koninklijk Erkende Harmonie St. Cecilia Maasbracht

- **Geschiedenis**
- **Ledenbestand**
- **Bestuur**
- **Doel van de vereniging: “Bijvoegsel van de Nederlandse Staatscourant”**

Hoofdstuk 2: 1960 – 1969: “Introductie van het verenigingsleven”

Hoofdstuk 3: 1970 – 1979: “De gemeenschap staat voorop”

Hoofdstuk 4: 1980 – 1989: “Succes, faam en de parochie(gemeenschap)”

Hoofdstuk 5: 1990 – 1999: “Het breekpunt”

Hoofdstuk 6: 2000 – 2009/2010: “De parochie komt op de tweede plaats”

Conclusie(s)

Literatuurlijst

Bronnenlijst

Inleiding

In 1885 werd in Maasbracht (Midden-Limburg) de Fanfare St. Cecilia opgericht, die voortkwam uit een liederentafel.¹ Inmiddels, ruim honderd jaar verder, bestaat deze vereniging nog steeds onder de naam: Koninklijk Erkende Harmonie St. Cecilia Maasbracht. De naam geeft duidelijk aan dat de vereniging van oorsprong katholiek is en vernoemd is naar de patrones van de muziek, de heilige Cecilia. In dit onderzoek naar de relatie tussen parochie en de ontwikkeling van de harmonievereniging zal Harmonie St. Cecilia Maasbracht centraal staan.

Onderzoeksvraag

In deze scriptie zal de Koninklijk Erkende Harmonie St. Cecilia Maasbracht als uitgangspunt dienen voor een onderzoek naar de relatie tussen de parochie en de ontwikkeling van de harmonievereniging. Dit onderzoek stelt twee lokale entiteiten centraal, waardoor het kan bijdragen aan onderzoek naar het katholicisme in Nederland. De vraag die hierbij zal worden gesteld is: *Welke ontwikkeling maakt de Koninklijk Erkende Harmonie St. Cecilia Maasbracht door tussen 1960 – 2010 en hoe beïnvloedt deze ontwikkeling de relatie met de parochie?* Er zal worden gekeken naar de manier waarop de vereniging zich verhoudt ten opzichte van de parochie tussen 1960 en 2010. De onderzoeksvraag zal uiteenvallen in een aantal deelvragen, namelijk:

- Aan welke parochiële activiteiten neemt Harmonie St. Cecilia deel?
- Welke katholieke tradities kent de harmonie?
- Aan welke activiteiten neemt de harmonie deel naast de parochiële activiteiten?
- Hoe is de relatie tussen de harmonie en de pastoor van de parochie?

De antwoorden op deze deelvragen zullen leiden tot de beantwoording van de onderzoeksvraag en deze zal inzicht geven in de relatie tussen de ontwikkeling van de harmonievereniging en de parochie van Maasbracht.

Verantwoording

Alvorens dit onderzoek naar de relatie tussen de parochie en de ontwikkeling van de harmonie kan plaatsvinden is het belangrijk mij – als auteur – te plaatsen in dit onderzoeksveld. De harmonie van Maasbracht is de vereniging waarmee ik ben opgegroeid. Zowel mijn vader, broer en zus hebben deel uitgemaakt, of maken nog steeds deel uit van deze vereniging. Daarnaast is het ook een vereniging waar ik mijn eerste muziekonderwijs heb genoten. Momenteel ben ik werkzaam bij de vereniging als (alt-)hoboïst, basgitarist en actief lid van de jeugd- en muziekcommissie. Deze persoonlijke band met de vereniging verklaart wellicht ook het enthousiasme waarmee ik aan deze scriptie heb gewerkt. Mijn eigen lidmaatschap heeft er waarschijnlijk ook voor gezorgd dat ik zonder enige problemen toegang heb gekregen tot het verenigingsarchief.

¹ Liederentafels zijn een van de eerste muzikale verenigingen die in gemeenschappen zijn ontstaan. Deze verenigingen zongen, in Limburg, uitsluitend katholieke liederen, om zodoende festiviteiten muzikaal op te luisteren. Later in de tijd worden hier instrumenten aan toegevoegd om de liederen instrumentaal te begeleiden. Uiteindelijk leidde dit vaak tot het ontstaan van een instrumentale muziekvereniging, een fanfare of harmonie. Het ontstaan van deze liederentafels varieert per dorpsgemeenschap.

“Tussen parochie en harmonievereniging”

Opbouw van dit onderzoek

Allereerst zal ik de huidige stand van zaken betreffende het onderzoek naar de relatie tussen de parochie en de ontwikkeling van muziek weergeven. Hierin zal worden besproken welke plaats muziek binnen een parochie vervult, welk doel een katholieke harmonie kan dienen, welke waarde men hecht aan katholieke tradities in het Limburgse Heuvellandschap en hoe het begrip ‘secularisering’ gedefinieerd kan worden. De keuze om secularisering in dit gedeelte te definiëren komt voort uit het idee dat het begrip secularisering niet de boventoon mag voeren in dit onderzoek naar de relatie tussen de parochie en de harmonievereniging. Secularisering is inmiddels een containerbegrip geworden, waarvan de betekenis niet altijd helder is, maar het is echter niet weg te denken in een onderzoek naar de ontwikkeling van een katholieke vereniging in de tweede helft van de twintigste eeuw. Daarom zal dit begrip in de ‘status quaestionis’ uitgebreid aan bod komen. Ten tweede zal, achter de ‘status quaestionis’, een historisch overzicht van de harmonie worden weergegeven. Hierin zullen onder andere haar oprichting, wapenfeiten, ledenbestand en bestuursindeling worden genoemd. Ten derde zal er een analyse van archiefmateriaal plaatsvinden. Hierbij zal worden gekeken naar een aantal belangrijke actoren uit de katholieke harmonievereniging:

- Parochiële verplichtingen (jaaragenda)
Door de jaaragenda’s te bekijken kunnen we zien bij welke activiteiten de harmonie actief is geweest en hoe de frequentie van deze activiteiten zich ontwikkelt door de jaren heen.
- Het Ceciliafeest (een traditie)
Dit is in feite het belangrijkste feest dat elk jaar terugkomt. Het is een feest ter ere van de patrones van de muziek, de Heilige Cecilia. Door te kijken naar de invulling van dit feest, zullen we zien hoe dit van oorsprong katholieke verenigingsfeest zich ontwikkeld heeft.
- Bestuurs- en ledenvergaderingen
Hierin wordt gekeken naar, onder andere, de samenstelling van het bestuur. Neemt de plaatselijke pastoor wel of geen plaats in binnen het bestuur en wat is dan zijn inbreng? Liggen hier ook katholieke tradities in verscholen?
- Professionalisering van het orkest
Zoals uit de geschiedenis van de vereniging zal blijken is de harmonie steeds op hoger niveau gaan musiceren. Heeft dit invloed op de katholieke identiteit van de vereniging? Komt de band met de parochie hierdoor onder druk te staan?

De verstreken vijftig jaren zullen worden geanalyseerd per decennium vanaf 1960. Deze chronologie is gekozen omdat de vereniging vanaf 1960 musicert op superieur amateursniveau. Dit niveau heeft de harmonie ook tot op het heden getracht vast te houden, vandaar deze keuze in chronologie. Na de analyses van de decennia zullen aan de hand van de bevindingen enkele conclusies worden getrokken, die uiteindelijk zullen leiden tot de beantwoording van de onderzoeksvraag: *Welke ontwikkeling maakt de Koninklijk Erkende Harmonie St. Cecilia Maasbracht door tussen 1960 – 2010 en hoe beïnvloedt deze ontwikkeling de relatie met de parochie?*

“Tussen parochie en harmonievereniging”

Beschrijving van het archief en de bronnen

Het verenigingsarchief is gelokaliseerd in Zalen Centrum “De Spil” in Maasbracht. Dit zalencomplex dient sinds de jaren '90 als repetitie- en concertzaal van Harmonie St. Cecilia. Het archief bevindt zich achter de “Vaes Zaal” en biedt plaats aan zowel het bestuursarchief als het muziekarchief. Het verenigingsarchief is niet voor iedereen toegankelijk. Hiervoor moet toestemming worden gevraagd aan het dagelijks bestuur, deze toegang heeft het bestuur aan mij verleend, hiervoor nogmaals dank. De archieven worden door verschillende mensen bijgehouden en bijgewerkt. De financiële documenten worden bijgehouden door de penningmeester en de bestuursstukken van erevoorzitter Jac Houben zijn de afgelopen jaren geordend door de secretaris van de vereniging.² De verzorging van het muziekarchief is in handen van de muziekcommissie. Voor deze bachelorscriptie is alleen gebruikt gemaakt van het bestuursarchief. Dit bestaat uit:

- Bestuurs- en jaarstukken, bijgehouden door erevoorzitter Jac Houben. Deze bevatten de meest uiteenlopende documenten, waaronder ook jaarplanningen, mededelingen, juryrapporten van deelgenomen concoursen en notulen van bestuurs- en jaarvergaderingen. Deze stukken zijn gesorteerd in ordners. Dit zijn ruim veertien ordners, geordend per jaar of geordend per periode van jaren.³
- Financiële stukken, gesorteerd in ordners. Deze bevatten onder andere jaaruitgaven, subsidies en sponsoropbrengsten. Deze ordners zijn vanaf 1980 geordend per jaar.
- Jubileumordners, ten behoeve van de planning van jubilea. Deze zijn geordend per lustrumjaar (geteld vanaf 1970).⁴
- Willekeurige verzameling van verenigingsblad “Het Cecielke”, ook te vinden in de ordners van bestuurs- en jaarstukken.
- Opnames (cd's en dvd's): “Brach op Concours” (2000) ruim 300 stuks, “World Music Concours 2005” (2005) ruim 150 stuks.
- Ongesorteerd documentatiemateriaal (ongeveer twee kasten van 100 x 220 x 50 cm).

De bestuurs- en jaarstukken worden gebruikt als uitgangspunt. Deze bronnen geven de meest complete informatie over het wel en wee van de vereniging. Echter, in de periode 1960 – 1980 is een aantal jaren niet compleet, of niet gearchiveerd. Een exacte reden hiervoor is onbekend, maar hierdoor is het wel moeilijk een correcte schets te geven van de vereniging aan het begin van de jaren zestig. Gezien de behoefte aan continuïteit binnen een vereniging lijkt het aannemelijk dat de harmonie op dezelfde wijze functioneert in 1960 als 1967. De

² Gaarne wil ik de lezer erop wijzen dat dhr. Jac Houben geen familie is van de auteur.

³ Ordening ordners bestuurs- en jaarstukken, respectievelijk: 1967-1977, 1978, 1979, 1980, 1981, 1983, 1984-1989, 1990-1993, 1994-1995, 1996-1997, 1998-2000, 2001-2004, 2005-2008, 2009-2010.

⁴ Ordening ordners jubileumstukken, respectievelijk: 1970, 1975, 1980, 1985, 1990, 1995, 2000, 2005, 2010.

“Tussen parochie en harmonievereniging”

meest ingrijpende veranderingen vinden namelijk plaats vóór 1960, het jaar dat de harmonie op een superieur niveau gaat acteren en in 1952, het jaar waarin de toenmalige fanfare werd omgezet in een harmonie. Niet alleen tussen de jaren 1960 – 1967 en de jaren zeventig is er weinig gearhiveerd, ook later in de jaren tachtig en negentig mist het archief bruikbare informatie.

Status Quaestionis

Muziek in de marge van de parochie(kerk)

Muziek lijkt een belangrijke functie binnen de parochie en de katholieke liturgie te hebben. Dit gegeven maakt van de plaatselijke parochiekerk een belangrijke plek waar de parochie de muziekvereniging ontmoet. Het is echter van groot belang om muziek precies te kunnen plaatsen binnen de parochie: welke rol speelt muziek binnen de parochie(kerk)? In dit onderzoeksveld in Martin J. Hoondert een toonaangevende naam. Hoondert is een musicoloog die tevens werkt als onderzoeker aan de Theologische Faculteit Tilburg.

Martin Hoondert schrijft over het gregoriaans en hoe dit te plaatsen is binnen de parochiële liturgie vanaf begin jaren zestig. De rol van gregoriaanse muziek lijkt binnen de context van de parochie miniem, terwijl deze rol voorheen bijzonder groot was. Buiten de parochie lijkt er in deze tijd echter een opleving te zijn van het gregoriaans. Sinds het Tweede Vaticaans Concilie (1962-1965) is er namelijk een grote stijging te zien van ‘professionele’ gregoriaanse koren, de Schola’s.⁵ Het gregoriaans verdween naar de ‘marge’, een ontmoetingsplaats waar samenleving en kerk samenkomen, buiten de parochiekerk.⁶ Toch verdween het gregoriaans niet helemaal naar de marge buiten de parochie. Onder leiding van de Oude Muziek Beweging, worden sinds de jaren zestig steeds vaker uitvoeringen gegeven van bekende werken zoals de Matthäus Passion van Bach, veelal met medewerking van Schola’s.⁷ Deze werken worden dan opgevoerd tijdens belangrijke dagen in het katholieke jaar, maar de frequentie van gregoriaanse missen van voor het Tweede Vaticaans Concilie is verdwenen. Muziek blijft echter in de parochiekerk een belangrijke rol vervullen. Het feit dat het gregoriaans juist verdwijnt binnen de liturgische vieringen verandert hier niets aan.

Hoondert stelt dat de veranderingen, opgelegd door het Tweede Vaticaans Concilie, zich voornamelijk richtten op de oude liturgische tradities binnen de parochie. De voertaal werd vanaf de eerste adventsmis van het jaar 1964 Nederlands of het regionale dialect.⁸ De muziek (in deze: liederen) tijdens de vieringen was vanaf dat moment ook veelal in het Nederlands, met uitzondering van de bovengenoemde belangrijke dagen in het katholieke jaar. Deze liturgische veranderingen waren bedoeld als een toenadering tot de katholieke gelovigen. Deze konden helpen bij de invulling van de vieringen.⁹ Dit zou voor een katholieke harmonie, zoals die van Maasbracht, kunnen betekenen dat zij vaker de mis zal opluisteren en zich meer in de marge van de parochiekerk gaat bevinden. Tegelijkertijd met de verplaatsing van het gregoriaans naar de marge – de ontmoetingsplaats van kerk en samenleving – buiten de parochiekerk, bevindt een ander koor zich juist in de marge binnen de parochiekerk: het jongerenkoor. De explosieve groei van jongerenkoren is een direct gevolg van de liturgievernieuwing.¹⁰ Het jongerenkoor was een manier van zeer actieve deelname binnen de liturgie en geeft ook direct aan welke belangrijke rol de katholieke kerk toedichtte aan muziek. De muziek die deze jongerenkoren ten gehore brachten was namelijk niet alleen vocaal, maar werd vaak ook instrumentaal begeleid

⁵ Martin J. M. Hoondert, *Om de parochie, Ritueel-muzikale bewegingen in de marge van de parochie: Gregoriaans, Taizé, Jongerenkoren* (Heeswijk, 2006) 35.

⁶ Martin Hoondert, *Om de parochie* 115.

⁷ Ibidem 168.

⁸ Ibidem 122.

⁹ Ibidem 107.

¹⁰ Ibidem 280.

“Tussen parochie en harmonievereniging”

door piano, gitaar en drums.¹¹ Muziek speelt dus een prominente rol binnen de katholieke liturgische vieringen en dus ook binnen de parochiekerk en bevindt zich dus in de marge van de parochiekerk. In het geval van de jongerenkoren fungeert de muziek als een middel om actief deel te kunnen nemen aan de liturgische vieringen. Niet alleen binnen de parochiekerk kan muziek een belangrijke rol spelen, maar ook in de parochiegemeenschap. Om deze reden is het dan ook aannemelijk dat de parochiekerk hierop inspeelt, door de lokale muziekvereniging te laten deelnemen aan de liturgische vieringen.

De harmonieën van Thorn

Momenteel is er nog weinig geschreven over muziekverenigingen, waardoor het moeilijk te bepalen is welke rol de harmonie speelt binnen de parochie (of gemeenschap) en hoe zij zich verhoudt ten opzichte van de parochie. Een gedenkboek ter gelegenheid van het honderdjarig jubileum van Harmonie St. Michael Thorn biedt uitkomst en perspectief: Thorn is een welbekende plaats waar twee zeer rivaliserende harmonieën musiceren, de zogenaamde Geiten en Bokken. De splitsing van deze twee harmonieën werd veroorzaakt door een meningsverschil tussen voorzitter en dorpspastoor. De laatstgenoemde wilde namelijk geen dansmuziek in de parochie toestaan, waarop de voorzitter besloot een andere harmonie op te richten.¹² Het dorp ligt in Midden – Limburg en is een iets kleinere gemeenschap dan Maasbracht, maar deze dorpen zijn wel enigszins vergelijkbaar. De Harmonie St. Michael (Geiten) werd in 1863 (her)opgericht met de bedoeling de opluistering van kerkelijke feesten veilig te stellen. Om dit te bewerkstelligen doneerde de pastoor een bedrag voor de aankoop van een instrumentarium. Daarnaast benoemde de pastoor de vereniging tot “Kerkelijke Harmonie van Thorn” en gaf haar de kerkpatroon van Thorn. Tevens schonk hij de harmonie het parochiewapen.¹³ Tot 1909 was de plaatselijke pastoor beschermheer, geldschietter en lid van het bestuur van de harmonie.¹⁴ Tot 1909 was deze harmonie dus in zijn geheel verbonden aan de plaatselijke parochie. Later ging de harmonie haar eigen weg, maar bleef een aantal keer per jaar de heilige mis opluisteren en behield het Ceciliafeest.¹⁵ Ook na de Tweede Wereldoorlog, de tijd waarin deze harmonie haar faam vergaarde, wordt nog eens benadrukt dat zij jaarlijks op een aantal kernmomenten binnen de katholieke liturgie de mis opluistert. Professionalisering van het orkest wil dus niet per definitie zeggen dat de verhouding tussen de harmonievereniging en de parochiegemeenschap vervaagt. In de documentaire “Bokken en Geiten” uit 1999 laat Hans Heijnen zien hoe de muzikale gemeenschap in Limburg – en dus in het bijzonder Thorn – werkt. Hij laat hiermee ook zien hoe hecht de relatie tussen de parochie en de muziekvereniging (“de Geiten”) is. Aan de andere kant staat natuurlijk de Koninklijke Harmonie van Thorn (“de Bokken”). In geval van deze vereniging zou de relatie met de parochiekerk juist omschreven kunnen worden als ‘fragiel’. Voor deze documentaire werd Hans Heijnen genomineerd voor de Jury Prijs van het Newport International Film Festival.¹⁶

Katholicisme in de lokale gemeenschap

Een belangrijke vraag die beantwoord dient te worden alvorens dit onderzoek naar de relatie tussen de parochie en de ontwikkeling van Harmonie St. Cecilia Maasbracht plaatsvindt is: welke plaats heeft het katholieke

¹¹ Ibidem, 277 – 279.

¹² Documentaire “Bokken en Geiten” door Hans Heijnen (1999).

¹³ Gedenkboek: *Geschiedenis van Harmonie St. Michael Van Thorn 1863 – 1963* (Thorn, 1963) 20.

¹⁴ Gedenkboek, 22.

¹⁵ Ibidem, 22 – 25.

¹⁶ <http://www.hansheijnenfilms.nl/> 31-05-2011.

“Tussen parochie en harmonievereniging”

gedachtegoed (moraliteit en tradities) in het dagelijks leven in Limburg? Dit is van belang omdat dit onderzoek naar de relatie tussen de parochie en de ontwikkeling van de harmonievereniging, ook gaat om de leden van deze vereniging. Als de leden van de harmonievereniging namelijk aangeven in mindere mate belang te hechten aan katholieke tradities, dan zal dit ook zijn uitwerking hebben op de katholieke identiteit van de harmonievereniging. Dit zal betekenen dat de relatie tussen de parochie en de vereniging ‘slechter’ wordt. Kim Knibbe stelt dat het katholicisme anno 2007 voor inwoners van het Limburgse Heuvelland (circa 25 kilometer ten zuiden van Maasbracht) deel uitmaakt van het vertrouwde domein. De kerkelijke moraliteit van de mensen is irrelevant, omdat deze “uit de tijd” zou zijn. De kerkelijke tradities daarentegen blijken belangrijk voor het identiteitsbesef. Vooral momenten rond ‘rites de passages’ en ‘kernmomenten’ in het katholieke jaar zoals Pasen en Kerstmis zijn voor mensen uit het Limburgse Heuvellandschap van grote waarde.¹⁷ Martin Hoondert constateerde in feite hetzelfde: “...Daartegenover staat echter wel een minder grote afname van doop- en huwelijksvieringen en zelfs een stijging van het aantal uitvaarten”.¹⁸ ‘Rites de passages’ zijn ook voor katholieken buiten Limburg van grote waarde.

De harmonie zal zich waarschijnlijk op de kernmomenten in het katholieke jaar nadrukkelijk willen profileren als katholieke vereniging. Tradities zullen voort blijven bestaan, mits ze als feestelijk kunnen worden bestempeld, een katholieke moraal is echter moeilijk te definiëren. De harmonie zal zich, net zoals de inwoners van het Limburgse Heuvellandschap, niet per definitie willen profileren als katholiek. De identiteit en de daarmee samenhangende tradities, de ‘rites de passages’, zal men echter wel willen behouden.

Secularisering

Inmiddels staat de seculariseringthese ter discussie. Er is namelijk sprake van een opleving van religie sinds de jaren negentig van de twintigste eeuw. Vooral op het zuidelijk halfrond wordt ‘en masse’ deelgenomen aan religieuze activiteiten. Deze zijn echter vaak orthodox van karakter.¹⁹ Dit neemt echter niet weg dat er sprake zou kunnen zijn van een vermindering van de religiositeit in grote delen van de westerse wereld. Er heerst een bepaalde vanzelfsprekendheid rondom deze seculariseringthese, omdat de secularisering in grote mate zichtbaar is in een grote afname van belangstelling in de zondagse liturgische vieringen. Daartegenover staat echter wel een minder grote afname van doop- en huwelijksvieringen en zelfs een stijging van het aantal uitvaarten.²⁰ Hoewel in dit onderzoek naar de relatie tussen de parochie en de ontwikkeling van de harmonievereniging niet alles zal kunnen worden verklaard aan de hand van de seculariseringthese, is het wel belangrijk een werkbare definitie te geven van dit verschijnsel.

Ook Peter van Rooden wijst op de constatering dat de seculariseringthese niet allesbepalend is. De verdwijning van de vroeger vanzelfsprekende religieuze praktijken kan niet alleen verklaard worden in begrippen als secularisatie, bevrijding en toenemende mondigheid. Het moet ook gekoppeld worden aan de opkomst van het expressieve en reflectieve zelf. Sinds de jaren zestig kwamen er steeds meer mogelijkheden om het eigen ‘ik’

¹⁷ Erik Borgman en Marit Monteiro, “Katholicisme”, in: Meerten ter Borg e.a. (eds.), *Handboek Religie in Nederland. Perspectief - Overzicht - Debat* (Zoetermeer 2008) 86-121, aldaar 108-110.

¹⁸ Martin J.M. Hoondert, *Om de parochie, Ritueel-muzikale bewegingen in de marge van de parochie, Gregoriaans, Taizé, Jongerenkoren* (Heeswijk 2006) 20-21.

¹⁹ Joris van Eijnatten en Fred van Lieburg, *Nederlandse religie geschiedenis* (Hilversum, 2006) 358.

²⁰ Martin J.M. Hoondert, *Om de parochie* 20-21.

“Tussen parochie en harmonievereniging”

vorm te geven.²¹ Dit idee van het expressieve en reflectieve zelf heeft ook zijn uitwerking op een harmonie zoals die uit Maasbracht. We zullen zien dat er steeds meer verschillende evenementen worden georganiseerd om een bepaald soort muziek te spelen. In de jaren negentig van de twintigste eeuw doen proms- en lichte muziekconcerten hun intrede.²² Ook themaconcerten worden vanaf die tijd veelvuldig georganiseerd, waardoor muziekverenigingen zich op bepaalde muziekstijlen toeleggen. Dit zal zeker ook invloed hebben gehad op de aanwezigheid van muziekverenigingen binnen parochies, omdat deze festiviteiten tijdrovend zijn en veel oefening behoeven.

Nederland was in 1960 een verzuilde samenleving, maar stond wel aan de voet van een berg wat veranderingen betreft. Er bleek geen behoefte meer te zijn aan vormen van disciplinerend religieus gezag. Men voelde zich ook steeds minder verbonden met de waarden en normen die binnen de maatschappij als gemeenschappelijk werden gezien.²³ De samenleving was op vrijwel elk niveau onderhevig aan verandering. Zo ook de katholieke kerk, die tijdens het Tweede Vaticaans Concilie (1962 – 1965) haar liturgie grondig veranderde – het verdwijnen van het Gregoriaans is hiervan een voorbeeld – om zodoende meer participatie te genereren vanuit haar kerkgangers.²⁴ Deze veranderingen lijken te laat tot stand te zijn gekomen, omdat een groot deel van de Nederlandse bevolking in enige mate seculariseerde. Deze secularisering leek zich vooral te richten tegen de gevestigde religieuze orde. Nederland had behoefte aan ‘verwereldlijking’.²⁵ In een tijd waar kapitalisering, technologisering en globalisering centraal staan, hebben de mensen behoefte aan andere vormen van religie, levensbeschouwing en geloofsbelijdenis.

Concreet betekende de bovenstaande ontwikkeling de ontzuiling van het confessionele organisatiewezen. Van Eijnatten en Van Lieburg stellen dat tussen 1965 en 1975 de bevolking ontkerkelijkte en ontkerstende. Nederland, voorheen een christelijke natie, waar organisaties (zoals een harmonievereniging) een sterke christelijke signatuur hadden, kon niet meer worden beschouwd als een natie waar deze signatuur vanzelfsprekend was.²⁶ Daar waar vroeger religieuze tradities overgedragen werden binnen het gezin, had dit in de nieuwe tijd ook zijn vanzelfsprekendheid verloren. Dit probleem reikte echter verder. Zelfs in de groep individuen die de band met de religie of de kerk handhaafden bestond, discussie over de invulling van het geloof. Religie werd een persoonlijke keuze. De wereld was groter geworden, door de introductie van de televisie.²⁷ In die zin zou men kunnen stellen dat Nederland ‘verwereldlijkte’. Dit betekent voor de parochies van de katholieke kerk dat ze vooral dienen als zingevende instantie in een ‘complexe’ wereld. Hoewel er steeds minder mensen naar de kerk gaan, blijven ze wel waarde hechten aan belangrijke ‘rites de passages’ zoals de doop, het huwelijk en de uitvaart.²⁸

²¹ Martin J.M. Hoondert, *Muziek als rituele praktijk: Gelineau herlezen* (Tilburg 2007) 8 – 9.

²² Promsconcerten zijn evenementen waar klassieke muziek en populaire muziek met elkaar in aanraking komen.

²³ Joris van Eijnatten, *Nederlandse Religie Geschiedenis* 329.

²⁴ *Om de parochie*, 107.

²⁵ J. Peters, *Individualisering en secularisering in Nederland in de jaren tachtig. Sociologie als contemporaine geschiedschrijving* (Nijmegen, 1993) 11.

²⁶ *Nederlandse Religie Geschiedenis*, 328 – 329.

²⁷ *Ibidem*, 329.

²⁸ *Om de parochie*, 21.

“Tussen parochie en harmonievereniging”

Socioloog Peters en theoloog Heitink, definiëren secularisering dan ook als ‘verwereldlijking’ en dat is mijns inziens de juiste benaderingswijze van het verschijnsel. Op deze manier wordt het niet direct gekoppeld aan begrippen als ontkerkelijkheid en deconfessionalisering. ‘Verwereldlijking’ kan juist ook leiden tot verkerkelijkheid of confessionalisering. Verwereldlijking geeft aan dat men behoefte heeft om verder te kijken dan de conventionele vorming van religie en levensbeschouwing en het hangt ook nauw samen met de globalisering van de wereld, waardoor mensen meer in contact komen met andere ideeën over religie en levensbeschouwing. Peters onderscheidt drie types veranderingen:²⁹

- Vermindering van godsdienstigheid: mindere mate van participatie (referentieverlies)
- Beperking reikwijdte: afnemende invloed op het maatschappelijk leven (relevantieverlies)
- Aanpassing van godsdienst (parochiekerk probeert dichter bij de gemeenschap te komen [transcendentieverlies])

In de context van het onderzoek naar de relatie tussen de parochie en de ontwikkeling van de harmonievereniging zouden deze veranderingen concreet worden in een verandering in keuze van repertoire, het minder frequent opluisteren van de liturgische vieringen en het verliezen van katholieke tradities binnen de vereniging. Om dit verlies te beperken zal de parochiekerk vaker naar de gemeenschap toe komen, in plaats van de gemeenschap naar de kerk te laten komen. Hoe manifesteert dit gegeven zich binnen de harmonievereniging van Maasbracht en de parochie?

²⁹ J. Peters, *Individualisering en secularisering*, 11.

G. Heitink, “*Secularisatie en het individuele geloofsleven*”, in: G. Dekker en K.U. Gäbler (red.): *Secularisatie in the theologisch perspectief* (Kampen) 164-173, aldaar 164 – 165.

Hoofdstuk 1

De geschiedenis van de Koninklijk Erkende Harmonie St. Cecilia Maasbracht

De exacte oprichtingsdatum van deze vereniging is helaas niet bekend, door een brand in het archief in 1933. Het is echter wel duidelijk dat de vereniging in de eerste helft van de negentiende eeuw is opgericht als liederentafel, vooral gericht op katholieke kerkmuziek. Later werd een instrumentarium toegevoegd aan deze liederentafel, waarschijnlijk om aan de behoefte van instrumentale begeleiding te voldoen. Dit zou later uitgroeien tot Fanfare Eendraght Maasbracht. Verscheidende verslagen uit dorpsarchieven laten zien dat deze fanfare een prominente rol speelde in het opluisteren van katholieke feestdagen in de gemeenschap van Maasbracht. Zo deed de fanfare in het jaar 1856 mee aan een festival in Kerkrade en gaf ze in datzelfde jaar een kermisconcert in Maasbracht op maandag 29 september. In 1875 luisterde de fanfare de optocht in Maasbracht ter gelegenheid van het 25-jarig regeerjubiläum van Koning Willem III op. Het vroegst daterende document komt uit 1855, waar de fanfare meedoet aan een festival in Roermond van de Koninklijke Harmonie. Zodoende zou gesteld kunnen worden dat de fanfare al een aantal jaar eerder als instrumentale vereniging actief is geweest en dus een aantal jaar eerder ontstaan is. Daaropvolgend wordt gepretendeerd dat Fanfare Eendraght (lees: Fanfare Eensgezindheid Maasbracht-Beek en Harmonie St. Cecilia Maasbracht) één van de drie eerste instrumentale verenigingen is binnen Limburg. Hoewel deze pretentie bol staat van aannames, is het wel een zeer interessant onderzoeksveld, maar het is er niet een die van belang is voor dit onderzoek naar de relatie tussen parochie en de ontwikkeling van de vereniging tussen 1960 en 2010.

Zoals in veel actieve verenigingen verliep niet altijd alles in vrede. Voorbeelden hiervan zijn de harmonieën in de plaats Thorn in Midden-Limburg en beide harmonieën in het Zuid-Limburgse Eijsden.³⁰ Ook in Maasbracht leidde een conflict tot een splitsing binnen de dorpsgemeenschap. Dit conflict wat het gevolg van een beslissing van de toenmalige bisschop. Deze besliste namelijk dat er een nieuwe kerk zou worden gebouwd op de plaats van de oude kerk (in dorpskern Maasbracht). De bewoners van Maasbracht-Beek wilden deze juist behouden en een nieuwe kerk tussen de dorpskernen ‘dorp’ en ‘beek’. Deze beslissing leidde tot een conflict tussen beide kernen waardoor de muzikanten uit Maasbracht-Beek een eigen fanfarevereniging oprichtten, tegenwoordig bekend als Fanfare Eensgezindheid Maasbracht-Beek (1884). Om deze periode af te sluiten besloot het bestuur van de toenmalige fanfare om haar naam te wijzigen in Fanfare St. Cecilia Maasbracht (1885). Dit conflict illustreert de band die de verenigingen hebben met de dorpsgemeenschap (parochie).

Wapenfeiten

Tijdens de Tweede Wereldoorlog werd er niet gemusiceerd. De balans na de oorlog: vier bruikbare instrumenten. Door middel van een fonds dat in het leven werd geroepen, haalde de fanfare 2500 gulden op, waardoor ze in staat werd gesteld om een nieuw instrumentarium aan te schaffen. In 1952 vond de omzetting naar harmonie plaats. Binnen acht jaar tijd musiceerde de harmonie op superieur niveau en vanaf de jaren tachtig werden er regelmatig prijzen gewonnen, waaronder eerste prijzen op concoursen (1972, 1978, 1983, 1986, 1993), Limburgse kampioenschappen (1989, 1997), Nederlandse kampioenschappen (1990, 2002), winnaar van Tema

³⁰ Documentaire: Bokken en Geiten (1999) van Hans Heijnen

“Tussen parochie en harmonievereniging”

Tielen Toernooi voor lichte muziek (2000, 2002, 2006), tweede plaats op het Wereld Muziek Concours met gouden onderscheiding (2005) en winst op het Certamen Altea in Spanje (2007).

Ledenbestand en bestuur

In 1967 bestond Harmonie St. Cecilia uit ongeveer 70 leden. Het is echter niet goed te bepalen wie bestuurslid, spelend lid, of beide was, omdat de ledenlijsten dat niet vermelden. Daarentegen is het wel duidelijk wie voorzitter is, namelijk J.W. Maessen en het orkest stond in dit jaar onder leiding van H. Sipers uit Eijsden. De vereniging bestond uitsluitend uit mannen. Het bestuur werd bijgestaan door de Geestelijk Adviseur, pastoor van de parochiekerk van Maasbracht. In 1977 bestaat het orkest uit 51 spelende leden, waaronder ook zes vrouwen. Twaalf jaar later bestaat de vereniging, op het moment dat men naar het bondsconcours gaat uit 61 spelende leden, waaronder twaalf vrouwen. Het bestuur wordt gevormd door achttien mannen met als voorzitter de heer Th. Broers. Bijna dertig jaar later, namelijk in 2008, bestaat de vereniging uit 120 leden. Hiervan zijn ongeveer 90 spelend lid binnen de vereniging (jeugdharmonie en harmonie) en 65 leden hiervan spelend bij de harmonie. Van deze 120 leden zijn er zeventien lid van het bestuur, waaronder drie vrouwen. Het totale aantal vrouwen spelend in het orkest is in 2008 gestegen tot dertig.

Het huidige bestuur wordt gevormd door de heer J. van Cruchten (voorzitter), de heer T. Snijkers, (secretaris), mevrouw M. Brouwers (financiële administratie), en een aantal andere bestuursleden waarvan nog één vrouw. De voorzitter, secretaris en de penningmeester belichamen het Dagelijks Bestuur van de harmonie. Daarnaast kent de vereniging nog een aantal commissies, die het bestuur ondersteunen in specifieke zaken. Deze zijn: muziekcommissie (programmering), orkestcommissie (planning en communicatie), opleidingscommissie (opleiding), jeugdcommissie/werkgroep (jeugd, in samenspraak met orkestcommissie), PR commissie (pr), financiële commissie (financiën) en de activiteitencommissie (activiteitenplanning). De beschermheer van de vereniging is de heer R. Fransbergen (oud bescherm- heren en vrouw zijn de heren Ewalds en Vaes [oud-burgemeesters van Maasbracht] en Europarlementariër mevrouw R. Oomen). De groei van het aantal vrouwen binnen de vereniging wordt weerspiegeld in het bestuur en de commissies. De tijd dat het bestuur en de vereniging voornamelijk bestond uit “oude heren” is anno 2008, duidelijk voorbij.

Doel van de vereniging: Bijvoegsel van de Nederlandse Staatscourant (1965)³¹

Dit bijvoegsel is van belang, omdat hierin duidelijk wordt gemaakt welk doel deze vereniging dient. Artikel 3 stelt dat de vereniging zich ten doel stelt (onderstr. J.H.): *“de instrumentale muziek te beoefenen en mede te werken aan de godsdienstige, zedelijke en cultureel muzikale vorming van haar leden en aan de verheffing van het cultureel maatschappelijke leven, een en ander op grondslag van de katholieke beginselen”*. De middelen die de vereniging hiervoor tot haar beschikking heeft zijn (artikel 4): *het opluisteren met muziek van kerkelijke plechtigheden en openbare feestelijkheden en het medewerken aan optochten en uitvoeringen met godsdienstig, liefdadig, wetenschappelijke of kunstzinnig doel, mits niet strijdig met de katholieke beginselen*. Dit bijvoegsel maakt duidelijk welke rol de harmonie, anno 1964, binnen de gemeenschap dient te vervullen. De vraag is echter: doet ze dat nog steeds? Ook de duur van het document is vastgelegd, namelijk 29 jaren en 11 maanden, eindigend op 14 november 1994.

³¹ Kast 1: Ongesorteerd documentatiemateriaal.

Hoofdstuk 2

1960-1969: Introductie in het verenigingsleven

De jaren 1960 tot en met 1966 ontbreken vrijwel geheel in het archief. Het bovenstaande bijvoegsel is, naast het ledenbestand, het enige dat te vinden van deze jaren. Vanaf 1967 zijn wel documenten gearhiveerd. De harmonie neemt deel aan concoursen te Blerick en Leiden.³² Ook werd er deelgenomen aan een groot aantal parochiële activiteiten, zijnde: De carnavalsoptocht, Eerste Heilige Communie, Sacramentsprocessie, Kermisprocessie, Intocht St. Nicolaas en de St. Ceciliamis.³³ De parochiële activiteiten worden in 1968 geïntensiveerd met de St. Maartensoptocht. Daarnaast is er ook een uitgebreid programma van het Ceciliafeest gearhiveerd waarin expliciet wordt verwezen naar echtgeno(o)t(e) of verloofde.³⁴ Dit zou kunnen impliceren dat de term of het verschijnsel “vriend”, “vriendin” of “aanhang”, destijds onacceptabel was. Het is echter nog te vroeg om iets dergelijks te concluderen. Desalniettemin geeft het ons wel inzicht in de katholieke moraal die destijds door de vereniging in ere werd gehouden. Ook in 1969 werd er weer veelvuldig deelgenomen aan de bovengenoemde parochiële feesten. Op 8 maart werd echter ook een voorjaarsconcert georganiseerd in de St. Gertrudiskerk te Maasbracht. De kerk diende als concertzaal voor deze gelegenheid.³⁵ 1969 Is een jaar waarin voor het eerst enige verslagen van bestuursvergaderingen zijn gearhiveerd, waaraan ook de Geestelijk Adviseur, dhr. P.H. de Klijn, deelneemt. Daarnaast is de opening en de sluiting van de vergadering opvallend, die gaat namelijk altijd gepaard met de christelijke groet: “Geloofd Zij Jezus Christus”.³⁶ Dit getuigt van een sterke katholieke identiteit van de vereniging.

Het archief laat zien dat de vereniging in de jaren zestig van de twintigste eeuw fungeert als een vereniging in dienst van de parochie. Zij luistert maar liefst zeven verschillende parochiële activiteiten per jaar op. Daarnaast fungeert de parochiekerk ook nog een keer als concertzaal. De relatie tussen beiden kan zodoende als “hecht” en “belangrijk” worden getypeerd.

³² Ordner: 1967 – 1977 sectie ’67: jaarplanning 1967 en juryrapport.

³³ Ordner: 1967 – 1977 sectie ’67: jaarplanning 1967.

³⁴ Ibidem, sectie ’68: jaarplanning 1968.

³⁵ Ibidem, sectie ’69: jaarplanning 1969 en uitnodiging voorjaarsconcert maart 1969.

³⁶ Ibidem, sectie ’69: notulen bestuursvergadering.

Hoofdstuk 3

1970-1979: “De gemeenschap staat voorop”

In de eerste drie jaar van de jaren zeventig wordt er heel marginaal gearchiveerd. 1970 stond in het teken van het 85-jarig jubileum en 1972 was een concoursjaar voor de harmonie. Hieraan werd met succes deelgenomen. Pas vanaf 1974 wordt er wel veelvuldig gedocumenteerd en gearchiveerd. In 1974 wordt er aan vrijwel alle katholieke en parochiële festiviteiten medewerking verleend. De harmonie verleent ook haar medewerking aan de Heilige Missen ter ere van het 25-jarig jubileum van de burgemeester en van kapelaan Peters en de adventsmis op 1 december (later zal deze worden vervangen door het Kerstconcert).³⁷ Ook werd dit jaar, traditiegetrouw, het Ceciliafeest georganiseerd met voorafgaand de Heilige Mis voor levende en overleden leden.

Het 90-jarig jubileum wordt gevierd in 1975. Een jubileumcommissie werd ingesteld om zodoende een geslaagd feest te organiseren. Tal van activiteiten werden georganiseerd voor de gemeenschap. De activiteiten, belangrijk voor dit onderzoek naar de relatie tussen parochie en de ontwikkeling van de harmonievereniging, zijn de punten vijf en negen in de planning van het feest.³⁸ Op beide zondagen in de feestweken is er een Heilige Mis in de feesttent. Beide diensten hadden een onconventionele invulling: allereerst is de plaats van de Heilige Mis ter gelegenheid van het jubileum buiten alle katholieke conventies, namelijk niet in de parochiekerk of kapel. Ten tweede wordt de eerste mis ingevuld door onder andere een gregoriaans koor, hetgeen nogal ongebruikelijk was geworden na het Tweede Vaticaans Concilie. Ten derde valt op dat de tweede mis ook op een ongebruikelijke manier wordt ingevuld, namelijk met een Ritmic-group uit Schinveld. Deze Ritmic-group is een koor dat verschillende liedjes uit het poprepertoire zingt.³⁹ Hieruit blijkt dat de parochie, zoals Martin Hoondert aangeeft, zich openstelt voor nieuwe vormen van invulling van de liturgie. Deze tolerante houding van de parochie is een gevolg van de seculariserende samenleving, waardoor mensen minder frequent naar de liturgische vieringen gaan. De parochie probeert op deze manier de kerk naar de mensen te brengen in plaats van de mensen naar de kerk. Naast alle festiviteiten komt de vereniging ook dit jaar haar parochiële plichten na.⁴⁰

1976 is een normaal jaar voor de vereniging. Alle parochiële en gemeenschappelijke plichten worden vervuld, er wordt niet deelgenomen aan een concours en er zijn weinig grote buitenparochiële concerten. Een minder prettige gebeurtenis is het overlijden van erebestuurslid dhr. A. Bommer. Diens uitvaart wordt opgeluisterd door de vereniging.⁴¹ Het verenigingsleven leeft in feite van musiceren, gemeenschappelijke activiteiten en anekdotes: In de notulen van de eerste grote bestuursvergadering van het jaar 1977, staat een leuke anekdote. Een anekdote die de relatie tussen voorzitter en pastoor aangeeft: *de voorzitter verbleef namelijk voor een bepaalde tijd in het ziekenhuis. P.H. de Klijn, pastoor van Maasbracht, zorgde er voor dat de voorzitter met oudejaarsavond een televisie ter beschikking had in zijn kamer, zodat hij het programma van Wim Kan kon volgen.*⁴² Dit document laat zien dat de banden tussen parochie en vereniging, maar ook tussen pastoor (als bestuurslid) en voorzitter,

³⁷ Ordner 1967 – 1977 sectie '74: notulen bestuursvergadering, 5 augustus 1974.

³⁸ Ordner 90-jarigjubileum 1975, sectie planning: 17 juni 1974 en programma.

³⁹ Ordner 90-jarigjubileum 1975, sectie programma en PR.

⁴⁰ Ordner 1967 – 1977 sectie '75: jaarplanning 1975.

⁴¹ Ordner 1967 – 1977 sectie '76: mededeling omtrent overlijden erebestuurslid, 21 september 1976, en bidprentje, 25 september 1976.

⁴² Ordner 1967– 1977 sectie '77: notulen bestuursvergadering, 7 maart 1977

“Tussen parochie en harmonievereniging”

nog steeds zeer sterk is. Nieuw dit jaar was de “Processie te Water”.⁴³ Een initiatief van Geestelijk Adviseur P.H. de Klijn om deze processie nieuw leven in te blazen. Bij deze hernieuwde eerste editie verzorgde de harmonie de muzikale omljsting.

1978 is een concoursjaar voor de vereniging, die er ook duidelijk sterk naartoe leeft. Tijdens de bestuursvergaderingen wordt zelfs nauwelijks gerept over andere concerten dan het concours. Het resultaat mag er zijn: 305 punten in de superieure afdeling.⁴⁴ In dit jaar wordt afgezien van vele aanvragen om te concerner op plaatselijke feesten, doch speelt de harmonie wel op een aantal parochiële kerkfeesten. In 1979 werden de parochiële activiteiten vrijwel allemaal opgeluisterd. De opluistering van de Sacramentsmis en kermismis worden echter niet genoemd dit jaar.⁴⁵

De vereniging heeft zich strikt gehouden aan het eerder genoemde bijvoegsel van de Nederlandse Staatscourant. Er is nauwelijks sprake van professionalisering. Het ontslag van de dirigent in 1979 was een direct gevolg van de onwil van de leden frequenter te repeteren voor ‘grotere’ concerten. Men voelde niks voor deze verantwoordelijkheid, men vond het goed zoals het was: concerner binnen de gemeenschap en de parochiekerk en af en toe een concours om zich te handhaven in de superieure afdeling. Het Ceciliafeest is in de gedocumenteerde jaren, steeds gevierd. Ook de Heilige Mis voorafgaand aan dit feest, wordt elk jaar trouw opgeluisterd. Geestelijk Adviseur P.H. de Klijn neemt plaats binnen het bestuur en hij heeft een goede relatie met de voorzitter. De actoren, waaraan de relatie tussen de parochie en de ontwikkeling van de harmonie wordt gemeten, vertonen geen oneffenheden. De relatie tussen beiden is zeer “hecht” te noemen. Van secularisering in de vorm van “verwereldlijking” lijkt nauwelijks sprake, hoewel de pastoor wel twee Heilige Missen in een feesttent opdraagt. De parochiekerk komt in dit geval wel dichterbij de mensen, zonder dat de mensen naar de parochiekerk komen. Dit gebeurt echter niet frequent.

⁴³ Ibidem, sectie ’77: jaarplanning en notulenbestuursvergadering, 19 september 1977.

⁴⁴ Ordner 1978: concoursplanning en juryrapport.

⁴⁵ Ordner 1979: jaarplanning en jaarverslag 1979.

Hoofdstuk 4

1980 – 1989: “Succes, faam en de parochie(gemeenschap)”

In 1980 vierde harmonie St. Cecilia haar 95-jarig jubileum. Hoewel dit jaar voornamelijk in het teken stond van deze festiviteiten, concerteerde de harmonie bij de volgende gelegenheden: Nieuwjaarsconcert, Koninginneconcert, opluistering feest ter gelegenheid van de promotie van de voetbalvereniging, begeleiding communicanten, begrafenismis van een overleden bestuurslid, de processie op kermiszonntag, afscheidsmis van geestelijk adviseur P.H. de Klijn, intocht St. Nicolaas (de optocht met St. Maarten werd alleen door de drumband begeleid), Ceciliamis, begrafenismis van een overleden lid. Al met al, zeker naast de festiviteiten, een druk programma. Het Ceciliafeest, zo leest men in het jaarverslag, heeft vanaf 1978 een andere invulling gekregen.⁴⁶ Na de Heilige Mis wordt er namelijk “gefrühshopt”.⁴⁷ Het voorwoord van pastoor P.H. de Klijn in het programmaboekje van het 95-jarig jubileum, laat duidelijk zien dat er nog steeds een hechte band is tussen de parochiekerk en de vereniging. Ook bij dit grote feest werd er weer tijd vrijgemaakt voor een plechtige Eucharistieviering, ditmaal niet in een feesttent, maar in de grote sporthal.⁴⁸

Ook in het jaar 1981 werd volop deelgenomen aan verscheidende evenementen, katholieke feesten en sociale conventies. Het was echter ook een droevig jaar, gezien het feit dat erevoorzitter en oud-dirigent Maessen in dit jaar overleed. Onder zijn leiding promoveerde de harmonie binnen acht jaar naar de superieure divisie en groeide de harmonie ook uit tot een grote dorpsvereniging. Vanzelfsprekend luisterde de harmonie deze uitvaart op.⁴⁹ 1981 verliep niet geheel zorgeloos, hetgeen ook duidelijk wordt als men het jaarverslag leest. In het voorwoord wijst het bestuur erop dat een synthese van vriendschap en een hoog muzikaal peil wellicht moeilijker te realiseren wordt gezien de tendens van individualisme en het verzwakken van de saamhorigheid.⁵⁰ Hoewel dit niet te zien valt aan het aantal concerten en de aanwezigheid op evenementen, bemerkte het bestuur dit wel binnen de vereniging: het repetitiebezoek verzwakte en leden stopten steeds vaker vanwege andere verplichtingen. Tevens is dit het jaar waarin een nieuwe geestelijke adviseur aantreedt. Deze functie wordt bekleed door dhr. Tummers, pastoor van de parochie Maasbracht. 1982 en 1983 waren relatief rustige jaren voor de vereniging, hoewel hier een concoursjaar tussen zat, bleek de harmonie in staat al haar parochiële verplichtingen na te komen.⁵¹

De jaren 1984 en 1985 brengen een zeer uitgebreide jaarplanning, waar van week tot week precies op staat wat men kan verwachten. Opvallend is het wegvallen van de optocht van St. Maarten in 1984. Echter in 1985 verzorgt de drumband de muzikale begeleiding van dit evenement.⁵² Tevens was het jaar 1985 het jaar van het Eeuwfeest van de vereniging. Kosten noch moeite werden gespaard ter voorbereiding op dit feest. Zoals bij alle eerdere jubileumfeesten van de vereniging werd er ook voor dit feest een feestcommissie ingesteld, die fungeerde als bestuur der festiviteiten. Ook dit jaar was er weer een plechtige Eucharistieviering. Speciaal ter

⁴⁶ Ordner 1980: Uitnodiging Ceciliafeest 1980.

⁴⁷ Frühshopt is een brunch die rijkelijk natgehouden wordt.

⁴⁸ Ordner 95-jarigjubileum, sectie planning en programma.

⁴⁹ Ordner 1981: Mededeling omtrent overlijden meester Maessen, 15 juni 1981.

⁵⁰ Ordner 1981: Jaarverslag 1981.

⁵¹ Ordner 1981, 1982 en 1983: jaarplanningen, notulen bestuursvergadering en juryrapport.

⁵² Ordner 1984 : 1989 sectie '84 en '85: Jaarplanning 1984 en 1985.

“Tussen parochie en harmonievereniging”

gelegenheid van dit feest werd een jubileumboek gedrukt, met de gehele geschiedenis van de vereniging.⁵³ Een opmerkelijke lacune in het archief zijn de jaren 1986 en 1987, daar juist de voorgaande jaren allen zeer goed zijn bijgehouden. Aan het einde van 1987 wordt er een verenigingsblad in het leven geroepen. Ergens tussen de jaren 1985 en 1987 wordt er een nieuwe dirigent benoemd. Op initiatief van deze nieuwe dirigent, dhr. Jan Cober, kreeg dit verenigingsblad vorm om de communicatie en de structuur van de vereniging te versterken.⁵⁴ Nog opmerkelijker aan het ontbreken van deze jaren is het succes dat men boekte onder deze nieuwe dirigent. De harmonie ging namelijk in 1987 op concours te Roosendaal. Op dit Federatief Muziek Concours behaalde de vereniging 326,5 punten met Lof der Jury, wederom een eerste prijs. Het is echter wel zeker dat de Ceciliaviering in 1987 niet heeft plaatsgevonden.⁵⁵ Dit zou te maken kunnen hebben met het concours?

Het is zodoende ook onduidelijk of de harmonie haar parochiële verplichtingen heeft vervuld. De introductie van het verenigingsblad geeft aan dat de harmonie langzamerhand een professionele vereniging wordt.⁵⁶ Ook het jaar 1988 is slecht gedocumenteerd, waardoor het moeilijk is om te zien aan welke parochiële activiteiten de harmonie haar medewerking heeft verleend. Een jaarverslag is aanwezig in het archief, zelfs enkele notulen van een bestuursvergadering, maar geen jaarplanning. In het “Concept Jaarverslag 1988” staat het volgende: “... De taken welke in het kerkelijk vlak en het gemeenschapsgebeuren werden, *zoals altijd*, naar behoren uitgevoerd”. Hieruit kan geconcludeerd worden dat de vereniging ook de voorgaande jaren present is geweest tijdens parochiële activiteiten. Interessant is ook het ontbreken van de Geestelijk Adviseur als bestuurslid. In 1986 werd het pastoraat van Maasbracht overgenomen door pastoor. A. Widdershoven.⁵⁷ Of de harmonie aanwezig was bij deze festiviteit is onduidelijk. Daarnaast concerteerde de vereniging bij de uitvaart van een bestuurslid.⁵⁸

1989 is een gedenkwaardig jaar voor de vereniging. Allereerst moest de harmonie al vrij vroeg in het jaar afscheid nemen van haar bestuurslid en notaris Pierre Palmen en buitengewoon bestuurslid Albert Mestrom. De uitvaarten werden uiteraard opgeluisterd door de vereniging.⁵⁹ Een meer fortuinlijk feit is het Limburgse kampioenschap dat de vereniging behaalde in Horn (338 punten). Dit concours bevestigde de grote professionalisering binnen het orkest. Er werd namelijk ongelooflijk veel verwacht van de muzikanten. Alleen al ter voorbereiding van het concours concerteerde de harmonie tien keer in vijf maanden tijd, inclusief generale repetitie en het concours.⁶⁰ Juist deze intensieve voorbereiding is paradoxaal. Daar waar men in 1981 constateerde dat het repetitiebezoek afnam, blijkt de vereniging wel in staat te zijn de leden te activeren voor een concours. Hierin spreekt de wil van de leden om te presteren en het presteren lijkt dus belangrijker te zijn dan de

⁵³ Ordner Jubileumfeest 1985 en kast 1 ongesorteerd documentatiemateriaal.

⁵⁴ Verzameling van verenigingsblad “Het Cecielke”: eerste uitgave, december 1987.

⁵⁵ Ordner 1984 – 1989 sectie ‘88: Uitnodiging ter ere van het Ceciliafeest 1988.

⁵⁶ Professioneel moet worden opgevat als een term die aangeeft dat de vereniging op nog hoger niveau musicceert en het verenigingsblad/ contactblad geeft de vereniging steeds meer informatie over de muziek die er gespeeld wordt. Vele rubrieken worden geschreven door de professionals die de vereniging bezit. Vaak wordt hier dan ook de historie van instrumenten of componisten, waarvan werken worden gespeeld, in weergegeven. De vereniging intensiveert de overdracht van muzikale kennis richting de leden.

⁵⁷ E.W.J. Ficken, *Parochie H. Gertrudis Maasbracht(-dorp): terugblik op de veelbewogen historie van een parochie* (Maasbracht, 1999) pag. 52-53.

⁵⁸ Ordner 1984 – 1989 sectie ‘88: Conceptjaarverslag 1988.

⁵⁹ Ordner 1984 – 1989 sectie ‘89: Jaarverslag en mededelingen omtrent het overlijden van bestuursleden Albert Mestrom, 13 februari 1989 en Pierre Palmen, 8 mei 1989.

⁶⁰ Ordner 1984 – 1989 sectie ‘89: concoursplanning 1989.

“Tussen parochie en harmonievereniging”

parochiële verantwoordelijkheid. Toch zal de harmonie tussen de extra repetities en concerten ook nog haar activiteiten binnen de parochie in ere hebben willen houden, maar gezien de gedegen voorbereiding op het concours en het Nederlandse kampioenschap dat hierop zou volgen, lijkt het aannemelijk dat de vereniging niet in staat is geweest alle parochiële festiviteiten muzikaal op te luisteren.

Ook voor de jaren 1980-1989 geldt dat de relatie tussen de parochie en de vereniging “hecht” te noemen is. Hoewel de vereniging enige faam krijgt binnen de regionale muziekwereld, professionaliseert en zich ontwikkelt tot groot symfonisch orkest, tracht de vereniging al haar verplichtingen na te komen. Toch kan men scheurtjes signaleren in de relatie tussen de parochie(kerk) en de harmonie. Het ontbreken van de Geestelijk Adviseur binnen het bestuur is hiervan het meest markante voorbeeld.

Hoofdstuk 5

1990-1999: “Het breekpunt”

Ook het jaar 1990 is een jaar dat menig harmonielid in het geheugen staat gegrift. De harmonie veroverde voor het eerst in haar geschiedenis de nationale wimpel. Dit concours staat velen nog bij als de “titanenstrijd” van Midden-Limburg.⁶¹ Met 341 punten en lof der jury won de Koninklijk Erkende Harmonie St. Cecilia Maasbracht van Harmonie De Vriendenkrans uit Heel. De harmonie had op de top van haar kunnen gepresteerd, hetgeen leidde tot een conflict tussen dirigent en vereniging. Het succes smaakte – allicht – naar meer, maar een werkgroep binnen de vereniging constateerde dat de vereniging niet verder kon groeien dan het punt dat in dit jaar bereikt werd. De hoogste divisie binnen de amateurmuziek zou een nog grotere “opoffering” vergen van de muzikanten.⁶² De twee kampioenstitels hadden gezorgd voor het in mindere mate naar buiten treden richting de gemeenschap, hetgeen ook opgemerkt werd door leden binnen de harmonie. Hierdoor kunnen we dus vaststellen dat de harmonie niet al haar parochiële verplichtingen is nagekomen in 1989. Het jubileumfeest werd zoals vanouds groots gevierd, inclusief een Heilige Mis ter intentie van de overleden en levende leden van de harmonie.⁶³ De periode tussen 1989 en 1992 komt heel onduidelijk naar voren in het archief. De successen zijn in overvloed aanwezig, maar echte jaarplanningen ontbreken, waardoor het heel moeilijk wordt te bepalen welke rol de harmonie in de parochiegemeenschap vervulde. In 1993 werd echter weer op elke parochiële gelegenheid geconcerteerd.⁶⁴ Ook in 1994 vervult de vereniging al haar parochiële plichten op één na, de Ceciliamis. Deze wordt namelijk niet genoemd, in noch de notulen van de bestuursvergaderingen, noch in de uitnodiging betreffende dit feest. Ze wordt overigens wel genoemd in de “beleidsnotitie 1994”. In 1995 staat deze Heilige Mis overigens wel op de agenda en de uitnodiging.⁶⁵ De harmonie heeft in dit jaar een zeer uitgebreid programma, zij concerteert namelijk nog vier keer buiten Maasbracht met een zeer gevarieerd programma en daarnaast organiseert de harmonie voor het eerst een groots promsconcert in samenwerking met een rockband.⁶⁶ Deze lijn, gevarieerde concerten, wordt in 1995 voortgezet, zonder in te leveren op de parochiële activiteiten.⁶⁷ Daarnaast viert de harmonie in dit jaar ook haar 110-jarig jubileum. Ook dit jubileum werd gevierd met een Heilige Mis in Cultureel Centrum “De Spil”.⁶⁸

Ook in het jaar 1996 doet de harmonievereniging er alles aan om haar parochiële verplichtingen na te komen, hetgeen dan ook lukt, naast een zwaar concertprogramma. Het Ceciliafeest wordt ook dit jaar weer gevierd met een opluistering van de Ceciliamis.⁶⁹ Dit jaar zijn de uitnodigingen voor dit feest echter minder traditioneel in vergelijking met andere jaren. “*Uiteraard zijn partner, vriend(in), verloofde of echtgeno(o)t(e) eveneens van harte welkom*”.⁷⁰ Zoals we hebben kunnen zien werd vroeger nogal de nadruk gelegd op verloofde en

⁶¹ Ordner 1990 – 1993 sectie '90: Krantenknipsel omtrent het winnen van het Nederlandse kampioenschap.

⁶² Ibidem sectie '90: “Voorstellen betreffende hoofdpunten van het verenigingsbeleid” 6 november 1990.

⁶³ Ordner Jubileumfeest 1990, sectie planning en programma, 9 september 1990.

⁶⁴ Ordner 1990 – 1993 sectie '93: Jaarverslag 1993.

⁶⁵ Ordner 1994 – 1995 sectie '94: Notulen bestuursvergaderingen en uitnodiging Ceciliafeest 19 november 1994 en uitnodiging Ceciliafeest 4 november 1995.

⁶⁶ Ordner 1994 – 1995 sectie '95: Draaiboek promsconcert 1995.

⁶⁷ Ibidem sectie '95: Jaarplanning 1995.

⁶⁸ Ordner Jubileumfeest 1995, sectie planning en programma, 11 juni 1995.

⁶⁹ Ordner 1996 – 1997 sectie '96: Jaarplanning

⁷⁰ Ordner 1996 – 1997 sectie '96: Uitnodiging Ceciliafeest, november 1996.

“Tussen parochie en harmonievereniging”

echtgeno(o)t(e). Dit is nu echter niet meer het geval. De katholieke moraal is tussen 1968 en 1996 duidelijk veranderd. In 1997 staat een concours gepland en hieraan wordt ook met succes deelgenomen (330,5 punt met Lof der Jury). Deze uitslag betekent dat de harmonie in 1998 zal deelnemen aan het landskampioenschap, maar ook het jaar 1997 stond in het teken van alle parochiële festiviteiten. De harmonie liet zich overal horen.⁷¹ Het landskampioenschap leverde het resultaat op dat men verwachtte. Een eervolle tweede plek met 338,5 punten. Daarnaast is 1998 een jaar waar een nieuwe (extra) parochiële activiteit aan de agenda wordt toegevoegd: het “Allerheiligen” concert. Vanaf dit jaar zal de harmonie elk jaar deze viering opluisteren. De optocht met St. Maarten en het kerstconcert in de kerk worden echter van de agenda geschrapt.⁷² Dit zou te maken kunnen hebben met het overvolle programma van zowel de harmonie als de jeugdharmonie van St. Cecilia Maasbracht. Het concertgehalte binnen de vereniging is in de periode 1997 – 1999 “groot” te noemen, aangezien er bijna maandelijks wordt geconcentreerd.⁷³

Na het landskampioenschap in 1990 keert de vereniging weer terug naar de basis van haar bestaan: het opluisteren van parochiële activiteiten en gemeenschapsevenementen. Vanaf 1997 begint de harmonie echter steeds vaker buiten Maasbracht te concerteren. Het concours van dat jaar en de landskampioenswedstrijd in 1998, heeft duidelijk weerslag op de presentatie richting de gemeenschap. Waar eerst in de late jaren tachtig de Geestelijk Adviseur geen deel meer uitmaakt van het bestuur, laat de harmonie nu ook een aantal parochiële activiteiten aan zich voorbij gaan. De harmonie professionaliseert in de late jaren negentig, waardoor uiteindelijk de relatie met de parochie slechter lijkt te worden. Deze jaren kunnen dan ook getypeerd worden als “breekpunt”.

⁷¹ Ibidem, jaarplanning, Juryrapport en verenigingsblad “’t Ceeielke Concourseditie”, oktober 1997.

⁷² Ordner 1998 – 2000 sectie ’98: jaarplanning 1998.

⁷³ Ordner 1998 – 2000 sectie ’99: jaarplanning 1999.

Hoofdstuk 6

2000 – 2009/2010: “De parochie komt op de tweede plaats”

2000 is het jaar waarin de harmonie deelneemt aan het Tielen Toernooi voor lichte muziek. Hieraan wordt met succes deelgenomen (eerste plaats). Daarnaast is dit ook het jaar van 115-jarig jubileum. Voor de eerste keer zal er geen Heilige Mis plaatsvinden tijdens de festiviteitenweek.⁷⁴ Hierover spreekt de Geestelijk Adviseur tijdens een vergadering van de jubileumcommissie zijn ergernis uit, maar blijkbaar is een lustrumviering met Heilige Mis uit de tijd, aldus de commissie.⁷⁵ Hier zien we dat de vereniging zich duidelijk distantieert van de katholieke moraal en daarnaast ook afstand doet van een katholieke traditie. De harmonie concerteert echter wel tijdens de jaarlijkse parochiële activiteiten.⁷⁶ 2001 blijkt een druk jaar te zijn voor de harmonie. In het jaarverslag staat het volgende: “... druk jaar: concours, taptoe, concerten en de *verplichte optredens*”.⁷⁷ Deze verplichte optredens zijn onder andere ook de parochiële festiviteiten. Vanwege de volle agenda speelt de harmonie dit jaar niet tijdens het Allerheiligenconcert (processie).⁷⁸ Aan het concours van 2001 wordt met succes deelgenomen, waardoor de harmonie in 2002 zal deelnemen aan het Nederlands kampioenschap en het Tielen Toernooi voor lichte muziek, hetgeen de agenda alleen maar drukker maakt. “De wimpel” werd met 343 punten en Lof der Jury naar Maasbracht gehaald, om deze binnen drie maanden te verruilen voor de titel der lichte muziek. Met een dergelijke wil om te presteren, mag het – mijns inziens – een wonder heten dat de harmonie haar parochiële verplichtingen vervult.⁷⁹

2003 is een rustig jaar voor de vereniging. Aan alle reguliere parochiële activiteiten wordt deelgenomen en de vereniging hoeft zich sinds lange tijd niet te concentreren op prestigieuze evenementen. De Ceciliamis was wel gepland, maar kon helaas niet gevierd worden vanwege een zieke pastoor Creemers.⁸⁰ Dit zou overigens de laatste keer zijn dat een aparte Ceciliamis heeft kunnen plaatsvinden. Vanaf 2004 wordt deze niet meer gevierd, omdat er geen avondmis meer op zaterdagavond wordt gevierd. De intenties zullen in de eerstvolgende dienst worden opgenomen, aldus de uitnodiging, zonder opluistering van de harmonie.⁸¹ Zodoende zijn de parochiële activiteiten geslonken tot: Carnavalsoptocht, Eerste Heilige Communie, Sacramentsprocessie, Intocht St. Nicolaas en het Allerheiligenconcert. Ook de jaarlijkse Kermisprocessie/mis staat – zonder duidelijke reden – niet meer op het programma. Dit kan worden toegeschreven aan de overvolle agenda van de harmonie, de voorbereidingen voor het Wereld Muziek Concours zijn dan namelijk al in volle gang, waarvoor vele extra repetities en concerten worden gegeven.⁸² Het volgende jaar, 2005, staat geheel in teken van de deelname aan het WMC te Kerkrade en het 120-jarig jubileum van de vereniging. Op het WMC werd groots gemusiceerd en de

⁷⁴ Ordner Jubileumfeest 2000 sectie: planning en programma.

⁷⁵ Ordner Jubileumfeest 2000: notulen jubileumcommissie vergadering februari 2000.

⁷⁶ Ordner 1998 – 2000 sectie '00: jaarplanning 2000.

⁷⁷ Ordner 2001 – 2004 sectie '01: jaarverslag 2001.

⁷⁸ Ordner 2001 – 2004 sectie '01: jaarverslag 2001 en jaarplanning.

⁷⁹ Ibidem sectie '03: jaarverslag en juryrapport(en).

⁸⁰ Ibidem sectie '04: Uitnodiging Ceciliafeest, 12 november 2004.

⁸¹ Ibidem sectie '04: Uitnodiging Ceciliafeest 2004.

⁸² Ordner 2001 – 2004 sectie '04 en ordner 2005 – 2008 sectie '05: jaarplanning en planning WMC.

“Tussen parochie en harmonievereniging”

harmonie behaalde daar een mooie tweede plaats met gouden onderscheiding.⁸³ Ook het jubileum werd weer groots gevierd, maar voor de tweede keer zonder Heilige Mis.⁸⁴

In 2006 kreeg de harmonie het droevige bericht dat bestuurslid Walter Theelen was overleden. De harmonie luisterde zijn uitvaart op in de kerk.⁸⁵ Daarnaast speelde de harmonie nog een aantal keren in de kerk, namelijk met de Eerste Heilige Communie, de Sacramentsprocessie en het Allerzielenlof (eerder genoemd als Allerheiligenconcert). Ook in 2006 kende de harmonie een muzikaal succes, zij werd namelijk voor de derde keer winnaar van het Tema Tielen Toernooi.⁸⁶ Het jaar 2007 staat in teken van het eerste grote internationale succes van de harmonie. Zij wint namelijk het Certamen van Altea in Spanje. Het moge duidelijk zijn dat de harmonie ook hiervoor veel heeft moeten repeteren. Toch heeft zij kunnen concorderen tijdens de parochiële vieringen.⁸⁷ 2008 is een jaar van relatieve rust. Er worden enkele concerten gegeven, de parochiële activiteiten worden opgeluisterd (de sacramentsprocessie vervalt wegens de Eerste Heilige Mis van kapelaan Kessels) en de harmonie gaat vol goede moed, het concoursjaar 2009 in.⁸⁸ Dit jaar zal niettemin de boeken ingaan als een jaar met een deceptie, omdat de uitslag van het concours voor Maasbrachter maatstaven ronduit slecht is. Ondanks deze deceptie musiceert de harmonie bij alle parochiële activiteiten en opent en sluit de voorzitter elke vergadering nog steeds met de christelijke groet: “Geloofd Zij Jezus Christus”, om de katholieke identiteit van de Harmonie St. Cecilia Maasbracht te waarborgen.⁸⁹ Het laatste project van 2010 was: “Music A Go Go”, een muzikaal feest met progressieve rock- en soulmuziek, ter gelegenheid van het 125-jarig bestaan.⁹⁰

Het decennium 2000 tot en met 2009 lijkt beslissend te zijn voor de grote actieve deelname van de harmonie aan parochiële festiviteiten. Vanaf 2004 is deze namelijk gehalveerd ten opzichte van de jaren zeventig en tachtig. Het wegvallen van de Ceciliamis geeft waarschijnlijk de doorslag, deze wordt niet meer gevierd omdat er geen eucharistievieringen (2004) meer zijn op zaterdagavond. Waarom deze niet verplaatst wordt naar zondag is onduidelijk. In het verleden werd de Ceciliamis namelijk wel vaker verplaatst naar de zondag. Feit is echter wel dat andere festiviteiten vanaf dat moment ook niet meer opgeluisterd worden vanwege een drukke agenda en de noodzaak om elk concert op niveau te concorderen. Opmerkelijk is de discrepantie in het besef van de parochiële verantwoordelijkheid. Na de eerste landstitel was de gehele vereniging van mening dat de concoursen en de daarmee samenhangende extra repetities en concerten de parochiële verantwoordelijkheid van de vereniging onder druk zette, waardoor men besloot om terug te gaan naar de basis van het bestaan van de vereniging. Twaalf jaar later bevindt de harmonie zich in dezelfde positie en verkiest men muzikale handhaving in de superieure afdeling en muzikale ontwikkeling in de breedte (verschillende speelstijlen en concerten) boven de (gehele) parochiële verantwoordelijkheid.

⁸³ Ordner Jubileumfeest 2005 sectie planning en programma.

⁸⁴ Ordner 2005 – 2008 sectie '05: jaarplanning 2005.

⁸⁵ Ordner 2005 – 2008 sectie '06: Mededeling omtrent overlijden van Walter Theelen en bidprentje.

⁸⁶ Ibidem sectie '06: Jaarverslag 2006 en jaarplanning 2006.

⁸⁷ Ibidem sectie '07: Jaarverslag 2007, jaarplanning 2007, juryrapport.

⁸⁸ Ibidem sectie '08: Jaarverslag 2008.

⁸⁹ Ordner 2009 – 2010 sectie '09: Jaarverslag 2009, juryrapport, en sectie '00: notulen jaarvergadering 2010.

⁹⁰ Ordner 2009 – 2010 sectie '00: Draaiboek “Music A Go Go”.

“Tussen parochie en harmonievereniging”

Conclusie(s)

Na de bovenstaande analyses van de jaren 1960 tot en met 2010 kan het volgende geconcludeerd worden betreffende de relatie tussen de parochie en de ontwikkeling van Harmonie St. Cecilia Maasbracht:

De vereniging is tot de late jaren tachtig een zeer actieve vereniging binnen de parochiële gemeenschap van Maasbracht. Zij speelt frequent in de parochie(kerk) en het contact tussen pastoor en vereniging is goed. Het feit dat de Geestelijk Adviseur bestuurslid is in deze tijd, geeft bewijs voor deze stelling. De parochie(kerk) komt ook de vereniging tegemoet om elke vijf jaar, tijdens het jubileumfeest een Heilige Mis op te dragen aan de harmonie, in bijvoorbeeld een feesttent (tot 2000).

Vanaf 1987 professionaliseert de vereniging: met de intrede van het verenigingsblad dat zorgde voor een hechtere vereniging en twee uiterst succesvolle concoursen, zou de landstitel snel volgen. Het is echter onduidelijk of de harmonie tijdens deze concoursen haar parochiële verplichtingen ten volste is nagekomen. In 1990 wordt duidelijk dat de leden van de harmonie vinden dat ze te weinig (meer) richting de gemeenschap treden. Dit bekrachtigt het idee, dat de vereniging niet al haar parochiële verplichtingen is nagekomen.

Vanaf 1995 professionaliseert de vereniging verder. Dit valt te bemerken aan het aantal concerten buiten de parochie en is ook te zien aan het aantal parochiële concerten. Deze nemen namelijk af. Van de negen parochiële muziekfeesten in 1967 zijn er nog vier over in 2010. De secularisering is duidelijk ingetreden binnen de harmonie. Hoewel dit niet zomaar valt te concluderen. Het wegvallen van de Ceciliamis, vóór de feestavond, is niet het gevolg van een mindere belangstelling onder de leden, maar is het gevolg van het wegvallen van de eucharistieviering op de zaterdagavond. Dit verklaart echter niet het wegvallen van de andere parochiële activiteiten. Tijdsdruk en prestatiedruk verklaren dit wel, dus de parochiële activiteiten lijden onder de professionalisering van de blaasmuziek. Evenementen waar de vereniging zich op een andere manier kan presenteren ('het expressieve zelf') worden veelal bezocht en de harmonie ontwikkelt zich tot een symfonisch (en licht) orkest, waardoor er niet meer deelgenomen kan worden aan alle activiteiten binnen de parochie.

In welke mate speelt secularisering (of: verwereldlijking) wel een rol in de relatie tussen parochie en de ontwikkeling van de harmonie? We zien dat de harmonie zich gaandeweg anders wil profileren. Ze wil zich profileren als een amateurorkest van hoog niveau, dat zowel in binnen- als buitenland musicceert. De katholieke identiteit wil men niet verliezen. Festiviteiten zoals het Ceciliafeest blijven bestaan – echter zonder Heilige Mis. Men concerteert daarentegen nog wel een aantal keer per jaar binnen de parochie(kerk) – en behoort zodoende ook nog 'in de marge' van de parochie – en de voorzitter opent en sluit nog elke vergadering met de christelijke groet. De harmonie vertoont overigens net als de parochie, de eerder genoemde 'symptomen' van verwereldlijking: een mindere mate van participatie, beperking reikwijdte en aanpassing van de godsdienst. Maar er valt niet te concluderen dat zij als zodanig 'seculariseert'. Daarvoor lijkt het zich bewust zijn van de katholieke identiteit te groot. De ontwikkeling die beide entiteiten doormaken kunnen beter getypeerd worden als 'transformatie'. Dit geldt zeer zeker voor de harmonie, omdat zij langzamerhand steeds minder deelneemt aan katholiek parochiële activiteiten, maar zij profileert zich daarentegen wel nog steeds als een katholieke muziekvereniging.

“Tussen parochie en harmonievereniging”

Kim Knibbes' these omtrent het belang van 'rites de passages' voor het behoud van de katholieke identiteit in het Limburgse Heuvellandschap, geldt ook voor Harmonie St. Cecilia Maasbracht. De frequentie van het opluisteren van parochiële activiteiten is gehalveerd, maar toch speelt de harmonie nog op enkele kernmomenten in de parochie, zijnde: de carnavalsoptocht, Eerste Heilige Communie, Sacramentsprocessie en Allerzielen. De harmoniemuziek verdwijnt in bepaalde mate buiten de marge: de ontmoetingsplaats tussen de kerk en samenleving. Concreet betekent dit dat Harmonie St. Cecilia voor een groot deel gaat acteren buiten de parochiegemeenschap van Maasbracht.

Aan de hand van de bovenstaande analyses en bevindingen kunnen de deelvragen van dit onderzoek naar de relatie tussen de parochie en de ontwikkeling van de harmonievereniging beantwoord worden:

- Aan welke parochiële activiteiten neemt Harmonie St. Cecilia deel?

De harmonie neemt vanaf 1974 tot 1988 vrij consequent deel aan de volgende parochiële activiteiten: De carnavalsoptocht, Eerste Heilige Communie, Sacramentsprocessie, Kermismis(processie), St. Ceciliamis, Optocht van St. Maarten, Intocht van St. Nicolaas, Kerstmis. Daarnaast musicert de harmonie ook tijdens speciale gelegenheden zoals jubileummissen, uitvaarten en andere gelegenheden. Vanaf 1998 komt hier ook nog jaarlijks het Allerzielenlof bij, maar vanaf datzelfde jaar luistert de harmonie andere gelegenheden niet meer op. Vanaf 2004 presenteert de vereniging zich bij de volgende parochiële activiteiten: Carnavalsoptocht, Eerste Heilige Communie, Sacramentsprocessie, Intocht van St. Nicolaas en het Allerzielenlof. De parochiële activiteit van de vereniging wordt weergegeven een tabel in de bijlage.

- Welke katholieke tradities kent de harmonie?

De harmonie kent een aantal katholieke tradities. De belangrijkste is het vieren van het St. Ceceliafeest. Met hier en daar een uitzondering, wordt dit feest elk jaar gevierd. Echter, de mis voorafgaande aan het feest wordt vanaf 2003 niet meer opgeluisterd door de harmonie. In eerste instantie, vanwege een zieke pastoor Creemers, maar ook het volgende jaar wordt deze Heilige Mis niet gehouden (omdat er geen avondmissen meer worden gehouden op zaterdag). Om deze reden kan geconcludeerd worden dat de vereniging bewust afstand doet van deze traditie. Een andere traditie, die anno 2011 wel nog steeds in ere wordt gehouden is de opening en de sluiting van vergaderingen door de voorzitter: “Geloofd Zij Jezus Christus”. Daarnaast musicert de vereniging ook tijdens uitvaarten van (bestuurs)leden (een zogenoemd kernmoment volgens Martin H. Hoondert).

- Aan welke activiteiten neemt de harmonie deel naast de parochiële activiteiten?

De harmonie neemt geregeld deel aan concoursen, waar zij vaker met succes van terugkeren. Een aantal Limburgse titels (1989, 1997, 2001), Nederlandse titels (1990 en 2002) en lichte muziek titels (2000, 2002 en 2006) zijn hier het bewijs van. Daarnaast concerteert de vereniging ook op andere evenementen

“Tussen parochie en harmonievereniging”

en vanaf het midden van de jaren '90 intensiveren deze. Themaconcerten en promsconcerten worden regelmatig gegeven. In 2005 stond de deelname aan het World Music Concours op het programma (gouden onderscheiding) en in 2007 het Certamen van Altea (winnaar). Naast de parochiële activiteiten heeft de harmonie een zeer drukke agenda.

- Hoe is de relatie tussen harmonie en de pastoor van de parochie?

De relatie tussen de harmonie en de parochie is tot de jaren tachtig “hecht” te noemen. Zij speelt op vele parochiële activiteiten en ook de relatie tussen de pastoor (Geestelijk Adviseur) is goed. De Geestelijk Adviseur zetelt zelfs in het bestuur en draagt Heilige Missen op tijdens jubileumfeesten, maar vanaf midden jaren tachtig is de Geestelijk Adviseur geen lid meer van het bestuur van de vereniging. Dit is teken van verstoring in de relatie. In 2000 wordt er geen Heilige Mis geprogrammeerd tijdens het lustrumfeest van de harmonie, hetgeen tot ergernis leidt bij pastoor Creemers. De relatie zal waarschijnlijk door beiden bestempeld worden als “goed”, maar de relatie is duidelijk anders dan voorheen.

Aan de hand van de bovenstaande bevindingen en de antwoorden op de deelvragen kan de onderzoeksvraag beantwoord worden: *Welke ontwikkeling maakt de Koninklijk Erkende Harmonie St. Cecilia Maasbracht door tussen 1960 – 2010 en hoe beïnvloedt deze ontwikkeling de relatie met de parochie?*

De Koninklijk Erkende Harmonie St. Cecilia Maasbracht ontwikkelt zich tussen 1960 en 2010 tot een orkest met een superieure reputatie. Tot het midden van de jaren tachtig heeft de Geestelijk Adviseur zitting gehad in het bestuur. De harmonie tracht bij alle kernmomenten binnen de parochie aanwezig te zijn, maar de wil tot erkenning binnen de muziekwereld blijkt toch ook erg belangrijk te zijn, waardoor niet meer voldaan kan worden aan alle parochiële activiteiten. Na het wegvallen van de Ceciliamis in 2003, keert deze nooit terug. Nog eerder vervallen de kerstviering en de St. Maartensoptocht en een jaar later de kermisprocessie. Hoewel de relatie tussen parochie en harmonie – en pastoor en harmonie – waarschijnlijk als ‘goed’ zal worden ervaren, laat de harmonie zich in mindere mate binnen de parochie zien in vergelijking met de voorgaande decennia.

“Tussen parochie en harmonievereniging”

Literatuurlijst

- Martin J. M. Hoondert, *Om de parochie, Ritueel-muzikale bewegingen in de marge van de parochie: Gregoriaans, Taizé, Jongerenkoren* (Heeswijk, 2006) 20-21, 35, 107, 115, 122, 168, 277-279, 280.
- Martin J.M. Hoondert, *Muziek als rituele praktijk: Gelineau herlezen* (Tilburg, 2007) 8 – 9.
- Hans Heijnen, “*Bokken en Geiten*” (1999) documentaire.
- <http://www.hansheijnenfilms.nl>
- Gedenkboek: *Geschiedenis van Harmonie St. Michael Van Thorn 1863 – 1963* (Thorn, 1963) 20, 22, 22- 25.
- Erik Borgman en Marit Monteiro, “*Katholicisme*”, in: Meerten ter Borg e.a. (eds.), *Handboek Religie in Nederland. Perspectief - Overzicht - Debat* (Zoetermeer 2008) 86-121, aldaar 108-110.
- Joris van Eijnatten en Fred van Lieburg, *Nederlandse Religie Geschiedenis* (Hilversum, 2006) 328-329, 358.
- J. Peters, *Individualisering en secularisering in Nederland in de jaren tachtig. Sociologie als contemporaine geschiedschrijving* (Nijmegen, 1993) 11.
- G. Heitink, *Secularisatie en het individuele geloofsleven* in: “*Secularisatie in the theologisch perspectief*” (Kampen) 164-173, aldaar 164 – 165.
- E.W.J. Ficken, *Parochie H. Gertrudis Maasbracht(-dorp): terugblik op de veelbewogen historie van een parochie* (Maasbracht, 1999) pag. 52-53

Bronnenlijst

- Kast 1: Ongesorteerd documentatiemateriaal.
- Ordner: 1967 – 1977 sectie '67: jaarplanning 1967 en juryrapport.
- Ordner: 1967 – 1977 sectie '67: jaarplanning 1967.
- Ibidem, sectie '68: jaarplanning 1968.
- Ibidem, sectie '69: jaarplanning 1969 en uitnodiging voorjaarsconcert maart 1969.
- Ibidem, sectie '69: notulen bestuursvergadering.
- Ordner 1967 – 1977 sectie '74: notulen bestuursvergadering, 5 augustus 1974.
- Ordner 90-jarigjubileum 1975, sectie planning: 17 juni 1974 en programma.
- Ordner 90-jarigjubileum 1975, sectie programma en PR.
- Ordner 1967 – 1977 sectie '75: jaarplanning 1975.
- Ordner 1967 – 1977 sectie '76: mededeling omtrent overlijden erebestuurslid, 21 september 1976, en bidprentje, 25 september 1976.
- Ordner 1967– 1977 sectie '77: notulen bestuursvergadering, 7 maart 1977
- Ibidem, sectie '77: jaarplanning en notulenbestuursvergadering, 19 september 1977.
- Ordner 1978: concoursplanning en juryrapport.
- Ordner 1979: jaarplanning en jaarverslag 1979.
- Ordner 1980: Uitnodiging Ceciliafeest 1980.
- Ordner 95-jarigjubileum, sectie planning en programma.
- Ordner 1981: Mededeling omtrent overlijden meester Maessen, 15 juni 1981.
- Ordner 1981: Jaarverslag 1981.
- Ordner 1981, 1982 en 1983: jaarplanningen, notulen bestuursvergadering en juryrapport.
- Ordner 1984 : 1989 sectie '84 en '85: Jaarplanning 1984 en 1985.
- Ordner Jubileumfeest 1985 en kast 1 ongesorteerd documentatiemateriaal.
- Verzameling van verenigingsblad “Het Cecielke”: eerste uitgave, december 1987.
- Ordner 1984 – 1989 sectie '88: Uitnodiging ter ere van het Ceciliafeest 1988.
- Ordner 1984 – 1989 sectie '88: Conceptjaarverslag 1988.

“Tussen parochie en harmonievereniging”

Ordner 1984 – 1989 sectie '89: Jaarverslag en mededelingen omtrent het overlijden van bestuursleden Albert Mestrom, 13 februari 1989 en Pierre Palmen, 8 mei 1989.

Ordner 1984 – 1989 sectie '89: concoursplanning 1989.

Ordner 1990 – 1993 sectie '90: Krantenknipsel omtrent het winnen van het Nederlandse kampioenschap.

Ibidem '90: “Voorstellen betreffende hoofdpunten van het verenigingsbeleid” 6 november 1990.

Ordner Jubileumfeest 1990, sectie planning en programma, 9 september 1990.

Ordner 1990 – 1993 sectie '93: Jaarverslag 1993.

Ordner 1994 – 1995 sectie '94: Notulen bestuursvergaderingen en uitnodiging Ceciliafeest 19 november 1994 en uitnodiging Ceciliafeest 4 november 1995.

Ordner 1994 – 1995 sectie '95: Draaiboek promsconcert 1995.

Ibidem sectie '95: Jaarplanning 1995.

Ordner Jubileumfeest 1995, sectie planning en programma, 11 juni 1995.

Ordner 1996 – 1997 sectie '96: Jaarplanning

Ordner 1996 – 1997 sectie '96: Uitnodiging Ceciliafeest, november 1996.

Ibidem, jaarplanning, Juryrapport en verenigingsblad “'t Cecielke Concourseditie”, oktober 1997.

Ordner 1998 – 2000 sectie '98: jaarplanning 1998.

Ordner 1998 – 2000 sectie '99: jaarplanning 1999.

Ordner Jubileumfeest 2000 sectie: planning en programma.

Ordner Jubileumfeest 2000: notulen jubileumcommissie vergadering februari 2000.

Ordner 1998 – 2000 sectie '00: jaarplanning 2000.

Ordner 2001 – 2004 sectie '01: jaarverslag 2001.

Ordner 2001 – 2004 sectie '01: jaarverslag 2001 en jaarplanning.

Ibidem sectie '03: jaarverslag en juryrapport(en).

Ibidem sectie '04: Uitnodiging Ceciliafeest, 12 november 2004.

Ibidem sectie '04: Uitnodiging Ceciliafeest 2004.

Ordner 2001 – 2004 sectie '04 en ordner 2005 – 2008 sectie '05: jaarplanning en planning WMC.

Ordner Jubileumfeest 2005 sectie planning en programma.

Ordner 2005 – 2008 sectie '05: jaarplanning 2005.

Ordner 2005 – 2008 sectie '06: Mededeling omtrent overlijden van Walter Theelen en bidprentje.

Ibidem sectie '06: Jaarverslag 2006 en jaarplanning 2006.

Ibidem sectie '07: Jaarverslag 2007, jaarplanning 2007, juryrapport.

Ibidem sectie '08: Jaarverslag 2008.

Ordner 2009 – 2010 sectie '09: Jaarverslag 2009, juryrapport, en sectie '00: notulen jaarvergadering 2010.

Ordner 2009 – 2010 sectie '00: Draaiboek “Music A Go Go”.

“Tussen parochie en harmonievereniging”

Bijlage 1: Tabel van parochiële activiteit van Harmonie St. Cecilia Maasbracht (1960-2010)

Jaar	C.O.	1e H.C.	S.P.	K.M.	St. C.M.	St. M.	St. N	Kerst	A.H.	Overig
1960	Onb.	Onb.	Onb.	Onb.	Onb.	Onb.	Onb.	Onb.	n.v.t.	Onb.
1961	Onb.	Onb.	Onb.	Onb.	Onb.	Onb.	Onb.	Onb.	n.v.t.	Onb.
1962	Onb.	Onb.	Onb.	Onb.	Onb.	Onb.	Onb.	Onb.	n.v.t.	Onb.
1963	Onb.	Onb.	Onb.	Onb.	Onb.	Onb.	Onb.	Onb.	n.v.t.	Onb.
1964	Onb.	Onb.	Onb.	Onb.	Onb.	Onb.	Onb.	Onb.	n.v.t.	Onb.
1965	Onb.	Onb.	Onb.	Onb.	Onb.	Onb.	Onb.	Onb.	n.v.t.	Onb.
1966	Onb.	Onb.	Onb.	Onb.	Onb.	Onb.	Onb.	Onb.	n.v.t.	Onb.
1967	Deeln.	Deeln.	Deeln.	Deeln.	Deeln.	Niet	Deeln.	Niet	n.v.t.	Onb.
1968	Deeln.	Deeln.	Deeln.	Deeln.	Deeln.	Deeln.	Deeln.	Niet	n.v.t.	Onb.
1969	Deeln.	Deeln.	Deeln.	Deeln.	Deeln.	Deeln.	Deeln.	Niet	n.v.t.	Voorjaarsconcert
1970	Onb.	Onb.	Onb.	Onb.	Onb.	Onb.	Onb.	Onb.	n.v.t.	Onb.
1971	Onb.	Onb.	Onb.	Onb.	Onb.	Onb.	Onb.	Onb.	n.v.t.	Onb.
1972	Onb.	Onb.	Onb.	Onb.	Onb.	Onb.	Onb.	Onb.	n.v.t.	Onb.
1973	Onb.	Onb.	Onb.	Onb.	Onb.	Onb.	Onb.	Onb.	n.v.t.	Onb.
1974	Deeln.	Deeln.	Deeln.	Deeln.	Deeln.	Deeln.	Deeln.	Deeln.	n.v.t.	Twee maal 25-jarig jubileum
1975	Deeln.	Deeln.	Deeln.	Deeln.	Deeln.	Deeln.	Deeln.	Deeln.	n.v.t.	Twee Heilige Missen in feesttent
1976	Deeln.	Deeln.	Deeln.	Deeln.	Deeln.	Deeln.	Deeln.	Deeln.	n.v.t.	Uitvaart
1977	Deeln.	Deeln.	Deeln.	Deeln.	Deeln.	Deeln.	Deeln.	Deeln.	n.v.t.	"Processie te water"
1978	Deeln.	Deeln.	Deeln.	Deeln.	Deeln.	Deeln.	Deeln.	Deeln.	n.v.t.	n.v.t.
1979	Deeln.	Deeln.	Onb.	Onb.	Deeln.	Deeln.	Deeln.	Deeln.	n.v.t.	n.v.t.
1980	Deeln.	Deeln.	Deeln.	Deeln.	Deeln.	Niet	Deeln.	Deeln.	n.v.t.	Heilige Mis in sporthal
1981	Deeln.	Deeln.	Deeln.	Deeln.	Deeln.	Deeln.	Deeln.	Deeln.	n.v.t.	Twee maal uitvaart
1982	Deeln.	Deeln.	Deeln.	Deeln.	Deeln.	Deeln.	Deeln.	Deeln.	n.v.t.	n.v.t.
1983	Deeln.	Deeln.	Deeln.	Deeln.	Deeln.	Deeln.	Deeln.	Deeln.	n.v.t.	n.v.t.
1984	Deeln.	Deeln.	Deeln.	Deeln.	Deeln.	Niet	Deeln.	Deeln.	n.v.t.	Eerste Heilige Mis Kapelaan
1985	Deeln.	Deeln.	Deeln.	Deeln.	Deeln.	Niet	Deeln.	Deeln.	n.v.t.	Heilige Mis in sporthal
1986	Deeln.	Deeln.	Deeln.	Deeln.	Deeln.	Deeln.	Deeln.	Deeln.	n.v.t.	n.v.t.
1987	Deeln.	Deeln.	Deeln.	Deeln.	Niet	Deeln.	Deeln.	Deeln.	n.v.t.	n.v.t.
1988	Deeln.	Deeln.	Deeln.	Deeln.	Deeln.	Deeln.	Deeln.	Deeln.	n.v.t.	Uitvaart
1989	Deeln.	Deeln.	Deeln.	Onb.	Onb.	Onb.	Onb.	Onb.	n.v.t.	Twee maal uitvaart
1990	Onb.	Onb.	Onb.	Onb.	Onb.	Onb.	Onb.	Onb.	n.v.t.	Heilige Mis in sporthal
1991	Onb.	Onb.	Onb.	Onb.	Onb.	Onb.	Onb.	Onb.	n.v.t.	n.v.t.
1992	Onb.	Onb.	Onb.	Deeln.	Onb.	Onb.	Onb.	Onb.	n.v.t.	n.v.t.
1993	Deeln.	Deeln.	Deeln.	Deeln.	Deeln.	Deeln.	Deeln.	Deeln.	n.v.t.	n.v.t.
1994	Deeln.	Deeln.	Deeln.	Deeln.	Niet	Deeln.	Deeln.	Deeln.	n.v.t.	"Processie te water"
1995	Deeln.	Deeln.	Deeln.	Deeln.	Deeln.	Deeln.	Deeln.	Deeln.	n.v.t.	n.v.t.
1996	Deeln.	Deeln.	Deeln.	Deeln.	Deeln.	Deeln.	Deeln.	Deeln.	n.v.t.	n.v.t.
1997	Deeln.	Deeln.	Deeln.	Deeln.	Deeln.	Deeln.	Deeln.	Deeln.	n.v.t.	n.v.t.
1998	Deeln.	Deeln.	Deeln.	Deeln.	Deeln.	Niet	Deeln.	Niet	Deeln.	n.v.t.
1999	Deeln.	Deeln.	Deeln.	Deeln.	Deeln.	Niet	Deeln.	Niet	Deeln.	"Processie te water"
2000	Deeln.	Deeln.	Deeln.	Deeln.	Deeln.	Niet	Deeln.	Niet	Deeln.	n.v.t.
2001	Deeln.	Deeln.	Deeln.	Deeln.	Deeln.	Niet	Deeln.	Niet	Niet	n.v.t.
2002	Deeln.	Deeln.	Deeln.	Deeln.	Deeln.	Niet	Deeln.	Niet	Deeln.	n.v.t.
2003	Deeln.	Deeln.	Deeln.	Deeln.	Niet	Niet	Deeln.	Niet	Deeln.	n.v.t.
2004	Deeln.	Deeln.	Deeln.	Niet	Niet	Niet	Deeln.	Niet	Deeln.	"Processie te water"
2005	Deeln.	Deeln.	Deeln.	Niet	Niet	Niet	Deeln.	Niet	Deeln.	n.v.t.
2006	Deeln.	Deeln.	Deeln.	Niet	Niet	Niet	Deeln.	Niet	Deeln.	Jubileum pastoor en uitvaart
2007	Deeln.	Deeln.	Deeln.	Niet	Niet	Niet	Deeln.	Niet	Deeln.	n.v.t.
2008	Deeln.	Niet	Deeln.	Niet	Niet	Niet	Deeln.	Niet	Deeln.	n.v.t.
2009	Deeln.	Deeln.	Deeln.	Niet	Niet	Niet	Deeln.	Niet	Deeln.	n.v.t.
2010	Deeln.	Deeln.	Deeln.	Niet	Niet	Niet	Deeln.	Niet	Deeln.	n.v.t.

C.O. = Carnavalsoptocht, 1^e H.C. = Eerste Heilige Communie, SP. = Sacramentsprocessie, K.M. = Kermisviering/processie, St. C.M. = St. Ceciliamis, St. M. = St. Maartensoptocht, St. N. = St. Nicolaas, Kerst = Kerstmis, A.H. = Allerheiligenlof.

“Tussen parochie en harmonievereniging”